

Η Αθωνική Πολιτεία στους Εθνικούς Αγώνες (1850-1913)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Τα γεγονότα που έλαβαν χώρα κατά το δεύτερο ήμισυ του 19^{ου} αι. μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αι. στο Άγιο Όρος και στην ευρύτερη περιοχή της Χαλκιδικής και σχετίζονται με την προσφορά των μοναχών του Αγίου Όρους στους εθνικούς Αγώνες της Ελλάδος είναι σχεδόν άγνωστα έως τις μέρες μας. Εξαιτίας αυτού του κενού, μελέτη του Βασιλείου Ν. Πάππα και το υπό έκδοση βιβλίο του με τίτλο: "Η ΑΘΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΣΤΟΥΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ (1850-1913)" συμβάλλει στην αναβίωση της ιστορικής μνήμης για την εν λόγω περιοχή, αναδεικνύοντας πρωτογενές αρχειακό υλικό των Αρχείων της Αγιώνυμης Πολιτείας του Άθω που συντάχθηκε κατά την περίοδο (1870-1913).

Υποδοχή αξιωματικών του στρατού στη μονή Βατοπαιδίου (20/21 Νοεμβρίου 1912) (Φωτογραφία:
Προκόπιος ιεροδιάκονος)

Το υλικό αυτό σχετίζεται με τα σημαντικά γεγονότα που σημάδεψαν την ιστορία της Μακεδονίας έως την απελευθέρωσή της, όπως είναι ο Ελληνορωσικός ανταγωνισμός στο Άγιο Όρος, ο Μακεδονικός Αγώνας και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι. Με την ανάδειξη του πρωτογενούς αυτού αρχειακού υλικού δημιουργείται μια Τράπεζα εγγράφων που παρουσιάζονται με χρονολογική σειρά και θεματική κατάταξη. Παράλληλα, περιγράφεται η επικρατούσα κατάσταση στο Άγιον Όρος και στη Χαλκιδική, μέσω της ανάπτυξης των ζητημάτων που ανεφύησαν – όπως το Κελλιώτικο, το Γεωργιανό και το ζήτημα των Ονοματολατρών -, αλλά και της δράσης Ελλήνων οπλαρχηγών πριν αλλά και κατά τη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα.

Επίσης, καταγράφεται το αμέριστο ενδιαφέρον των μοναχών που διέμεναν στις Μονές και στα εξαρτήματά τους (Κελλιά, Σκήτες, Μετόχια, Καλύβες κλπ.), για την παιδεία, την έκδοση βιβλίων, και την ενίσχυση χωρίων, εκκλησιών, συλλόγων και φυσικών προσώπων της ευρύτερης περιοχής.

Ιβηριτικὴ Ἱερὰ Ἐπιστασία τοῦ ἔτους 1912 - 1913: Γρηγόριος προηγούμενος Ἱβηρίτης, πρωτεπιστάτης, Συνέσιος μοναχὸς Παντοκρατορινός, Στέφανος μοναχὸς Φιλοθεΐτης, Φώτιος μοναχὸς Σιμωνοπετρίτης, επιστάτης, Ανατόλιος μοναχὸς Βατοπαιδινός, ἀρχιγραμματέας, Ἀρσένιος μοναχὸς Ξενοφωντινός, γραμματέας. Στη θητεία αὐτῆς τῆς Ἐπιστασίας ἐγένετο ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ Ἁγίου Ὄρους (2 Νοεμβρίου 1912) (Φωτογραφία: Στέφανος ιερομόναχος)

Ακόμη ἀπὸ τα ἐν λόγῳ ἀρχεῖα, ἀναδεικνύονται ἐκ τῶν ἐγγράφων τοὺς πληροφορίες γιὰ κινήσεις στρατιωτικῶν σωμάτων, σχέσεις Ελλήνων καὶ Σλάβων μοναχῶν, συμπλοκές, συλλήψεις, διακίνηση πολεμικοῦ υλικοῦ κλπ. Ἐκτενὴς ἀναφορὰ γίνεται καὶ γιὰ τὸ μνημειακὸ ἀπόθεμα τοῦ Ἁγίου Ὄρους (ἀρχιτεκτονική, ἀγιογραφία, μαρμαροτεχνία, χαλκογραφία, ξυλογλυπτική, φωτογραφία, μεταλλοτεχνία, κεντητική, βυζαντινὴ μουσική, ψαλτική) καὶ γιὰ τοὺς πατριωτικοὺς συλλόγους τῶν Ἀθηνῶν ποὺ ἔδειχναν ἔντονο ἐνδιαφέρον γιὰ τα τεκταινόμενα στὸ Ἅγιον Ὄρος.

Υποδοχή αποσπάσματος στρατιωτών, με επικεφαλής τον ανθυπολοχαγό Θεμιστοκλή Αιλιανό, στη Μεγίστη Λαύρα. Στο κέντρο ο προηγούμενος Δωρόθεος (7 Νοεμβρίου 1912), (Φωτογραφία: Ιγνάτιος μοναχός Ιωασαφαίος)

Ιδιαίτερη μνεία γίνεται για τον Κεντρικό Μακεδονικό Σύλλογο των Αδερφών Γερογιάννη που καθοδηγούσε τη δράση και προσέφερε εξοπλισμό και πολεμοφόδια στον Χαλκιδικιώτη Μακεδονομάχο Καπετάν Γιαγλή, και το ηρωικό Σώμα του, χωρίς τούτο να μειώνει την προσφορά και των άλλων αξιόλογων Συλλόγων που δρούσαν υπέρ των Ελληνισμού της Μακεδονίας.

Εκτενής επιπλέον αναφορά γίνεται και στις Αθωνικές προσωπικότητες που συνέβαλαν με τις μελέτες τους αλλά πολλάκις και με την αυτοπρόσωπη συμμετοχή τους υπέρ του Αγώνα (όπως Κουρίλα, Κτενάς, Γεδεών, Χρυσόστομος Λαυριώτης, Μεταξάκης, Βλάχος, Αλέξανδρος Λαυριώτης, Σμυρνάκης κ.ά.), όπως και άλλες προσωπικότητες με καταγωγή τη Θεσσαλονίκη και Χαλκιδική (Παιονίδης, Κατούνης, Χαϊδευτός, Αγγελάκης κ.ά.).

Ο Χαλκιδικιώτης Μακεδονομάχος Καπετάν Γ. Γιαγλής με το ηρωικό του Σώμα. Προσέφερε ως αρχισερδάρης (αρχιφύλακας) πολύτιμες υπηρεσίες στον Άγιον Όρος.

Τέλος η μελέτη καταλήγει με τα γεγονότα της απελευθέρωσης του Αγίου Όρους από το ένδοξο Ελληνικό Ναυτικό την 2^α Νοεμβρίου 1912 και τα όσα συνέβησαν μετά από αυτήν, με την προσπάθεια του ρωσικού παράγοντα για τη διεθνοποίηση του, η οποία ωστόσο κατέστη ανεπιτυχής.